

ENDOKRYNOLOGIA

Rozmawiała Alicja Kostecka

Choroby tarczycy występują także u mężczyzn

Rozmowa z prof. dr. hab. n. med. Markiem Ruchałą z Katedry i Kliniki Endokrynologii, Przemiany Materii i Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Pod jego redakcją powstała książka „Choroby tarczycy u mężczyzn”.

Choroby tarczycy powszechnie przypisywane są kobietom, tak myślą pacjenci, ale także lekarze. Dlaczego?

Kobiety zdecydowanie częściej zapadają na choroby tarczycy, jest to związane z procesami hormonalnymi, które przechodzą w różnych okresach życia. Takie czynniki, jak menstruacja, antykoncepcja i ciąża, mają kolosalny wpływ na czynność i morfologię tarczycy. Jednak nie jest prawdą, że choroby tarczycy występują wyłącznie u kobiet. Zapadają na nie również mężczyźni, choć znacznie rzadziej. Możemy powiedzieć, że choroby tarczycy pięć razy częściej występują u kobiet niż u mężczyzn. Należy także podkreślić, że kobiety znacznie lepiej dbają o swoje zdrowie i dlatego wcześniej oraz częściej są u nich wykrywane choroby tarczycy, podczas gdy mężczyźni często bagatelizują wszelkie objawy chorobowe.

Czy kobiety i mężczyźni chorują inaczej?

Obserwuje się pewne różnice, a dotyczy to zwłaszcza nowotworów. Choroby nowotworowe u mężczyzn przebiegają bardziej dramatycznie, co wynika m.in. z tego, że są później rozpoznawane. Dlatego postanowiliśmy napisać książkę poświęconą wyłącznie chorobom tarczycy u mężczyzn, aby wskazać lekarzom odmienności zależne od płci.

Jaką rolę odgrywa gruczoł tarczowy w organizmie kobiety, a jaką w organizmie mężczyzny?

Wydziela tyroksynę i trójjodotyroninę – hormony niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmu. We wczesnych fazach rozwoju wpływają one na wzrost i rozwój mózgu. Są związkami typowo metabolicznymi i wpływają także na termogenezę. Hormony te u kobiet i u mężczyzn działają jednakowo, jednak u kobiet skutek zmian zachodzących w organizmie oraz stosowania leków i hormonów związanych z rozrodczością może dochodzić do istotnych modyfikacji funkcji i morfologii tarczycy.

Jaki wpływ na choroby tarczycy mają czynniki środowiskowe?

Mają ogromne znaczenie w patogenezie chorób tarczycy. Jednym z pierwiastków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tego gruczołu jest jod. W przypadku jego

Fot. Archiwum

niedoboru w organizmie dochodzi do pogorszenia funkcji tarczycy, a w konsekwencji wzrostu stężenia tyreotropiny (TSH) cały gruczoł ulega powiększeniu. Na obszarach niedoboru jodu obserwuje się wole endemiczne. Zaopatrzenie w jod zależy od tego, gdzie mieszkamy, jaką stosujemy dietę i czy jest dostępna suplementacja. Ludzie, którzy mieszkają bliżej morza lub stosują suplementację tym pierwiastkiem, będą mieli lepsze zaopatrzenie w jod. W naszym kraju do 1997 r. nie prowadzono suplementacji jodem, co oznacza, że byliśmy bardziej narażeni na niedobór tego pierwiastka. Innymi czynnikami mającymi istotne znaczenie dla naszego zdrowia są związki zwane *endocrine disruptors*, które wpływają na produkcję hormonów. Jest ich bardzo wiele, a zawarte są w pożywieniu oraz w wodzie pitnej. Są jeszcze tzw. związki wolotwórcze, na przykład goitryna, którą mają w swoim składzie soja czy kapusta. Należy również pamiętać, że palenie papierosów ma niekorzystny wpływ na tarczycę, gdyż w trakcie palenia uwalniają się tiocyjanki, które konkurują z jodem i zakłócają pracę gruczołu. Na skutek tych wszystkich nieprawidłowości rośnie poziom TSH, nasilając wolo-, guzo- i nowotworzenie.

Czy chorobom tarczycy można zapobiegać?

Naturalnie, jedną z form zapobiegania chorobom tarczycy jest suplementacja jodem. Ponadto do działań profilaktycznych należy unikanie palenia, cukrów prostych, picia wody w plastikowych butelkach itd. Są też choroby tarczycy uwarunkowane genetycznie, takie jak rak rdzeniasty tarczycy. Jeśli wykrywamy u rodziny chorego mutację protoonkogenu RET, to możliwe jest wykonanie strumektomii profilaktycznej. Warto wspomnieć także o prostych badaniach: ocenie stężenia TSH, która

Choroby nowotworowe u mężczyzn przebiegają bardziej dramatycznie, co wynika m.in. z tego, że są później rozpoznawane

jest metodą przesiewowej oceny funkcji tarczycy, a można ją wykonać w każdym laboratorium za kilkanaście złotych, oraz ultrasonografii, która pozwala wykryć guzki i powiększenie tarczycy. Są to bardzo proste testy, umożliwiające ukierunkowanie dalszej diagnostyki.

W jaki sposób diagnozuje się choroby tarczycy u mężczyzn?

Diagnostyka u kobiet i mężczyzn jest identyczna. Podstawowe badania polegają na oznaczeniu TSH, wolnej tyroksyny i trójjodotyroniny oraz wykonaniu ultrasonografii tarczycy. Jeśli wykrywamy zmiany ogniskowe i są do tego wskazania, to dodatkowo wykonujemy biopsję. Jedyna różnica w diagnostyce kobiet i mężczyzn polega na tym, że u kobiet w ciąży nie prowadzi się badań izotopowych.

W jaki sposób choroby tarczycy wpływają na życie mężczyzn?

Niedoczynność tarczycy skutkuje podniesieniem poziomu prolaktyny, a to przyczynia się do zaburzeń płodności, gospodarki lipidowej oraz potencji. Choroby tarczycy mają kluczowe znaczenie w inicjacji chorób sercowo-naczyniowych ponieważ każda niedoczynność tarczycy skutkuje wzrostem poziomu cholesterolu, co nasila procesy miażdżycowe. Ponadto niedoczynność tarczycy spowalnia metabolizm, powodując otyłość, co także upośledza funkcję układu sercowo-naczyniowego. Z kolei nadczynność tarczycy może

wywołać zaburzenia rytmu serca oraz niewydolność krążenia. Zarówno niedoczynność, jak i nadczynność tarczycy skutkują wzrostem ciśnienia. Przy nadczynności występuje wysokie ciśnienie skurczowe i niskie ciśnienie rozkurczowe, a w przypadku niedoczynności tarczycy mamy wysokie wartości ciśnienia skurczowego i rozkurczowego. Ponadto niedoczynność tarczycy wpływa bardzo istotnie na zakłócenia gospodarki węglowodanowej, nasilając insulinooporność i zwiększając ryzyko cukrzycy. W nadczynności tarczycy uregulowanie poziomu cukru w organizmie jest niezwykle trudne i prawie niemożliwe do czasu uzyskania prawidłowej funkcji tarczycy. Dlatego normalizacja funkcji tarczycy ma istotne znaczenie dla prawidłowego leczenia chorób serca.

Na czym polega leczenie chorób tarczycy?

W niedoczynności tarczycy – niezależnie od tego, czy ma ona charakter pierwotny czy wtórny – stosuje się preparaty L-tyroksyny w celu normalizacji poziomu hormonów. W nadczynności tarczycy wykorzystuje się leki tyreostatyczne hamujące wydzielanie hormonów tarczycy. W przypadku nawrotów choroby przeprowadza się operację lub leczenie jodem promieniotwórczym. W zróżnicowanym raku tarczycy podstawą jest leczenie operacyjne, a następnie leczenie jodem promieniotwórczym. Z kolei rak rdzeniasty nie wymaga leczenia izotopowego, a jedynie w sytuacji, kiedy po operacji dochodzi do progresji choroby, stosuje się inhibitory kinazy tyrozynowych. U pacjentów z wolem guzkowym niekiedy posiłkujemy się tyroksyną i preparatami jodowymi, a gdy dochodzi do progresji guza, przeprowadzamy operację lub rzadziej stosujemy leczenie izotopowe.

Czy rak tarczycy u mężczyzn to częste zjawisko?

Jak już powiedziałem, choroby tarczycy częściej występują u kobiet, ale jeśli chodzi o raka tarczycy, to ta dysproporcja znacznie się zmniejsza. Według polskiego rejestru raki tarczycy stanowią 0,5 proc. zachorowań na nowotwory u mężczyzn. Częstość ich występowania jest różna w zależności od badanej populacji, ale szacuje się, że wynosi kilkanaście przypadków na 100 000.

Do kogo skierowana jest książka „Choroby tarczycy u mężczyzn”?

Ta pozycja wypełnia lukę na rynku wydawniczym. Panuje powszechne przekonanie, że choroby tarczycy dotyczą jedynie kobiet. Chcieliśmy pokazać, że nie jest to prawda. Dowodzimy tego poprzez podkreślenie różnic w podejściu do diagnozowania i leczenia w zależności od płci. Kierujemy tę książkę zarówno do lekarzy endokrynologów, internistów, medyków nuklearnych, jak i lekarzy POZ, aby ułatwić im leczenie mężczyzn z chorobami tarczycy. ■